

Rizikové oblasti přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice pro období 2012-2015: PLO 34 - Hornomoravský úval



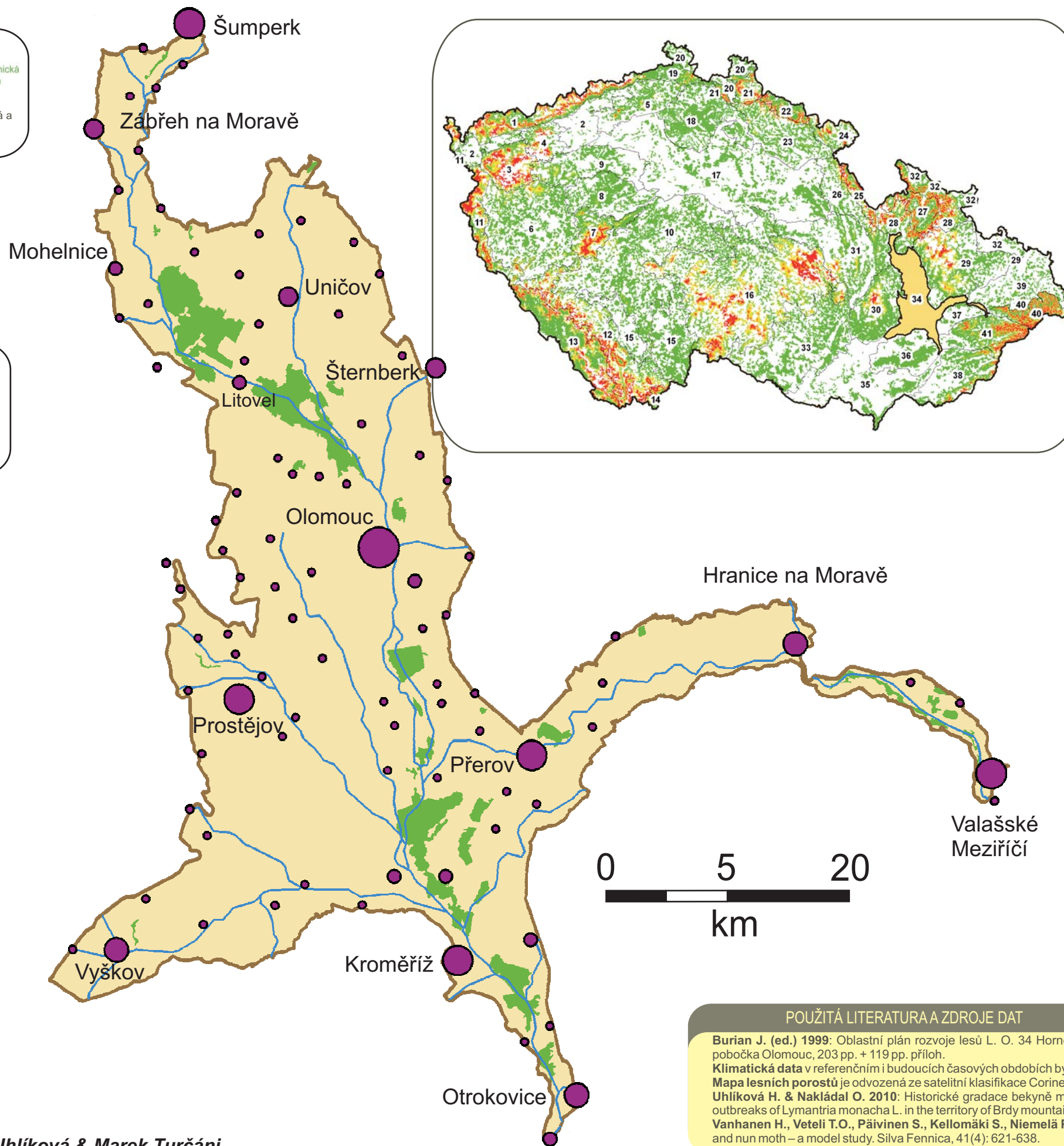
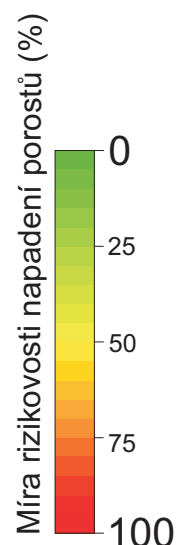
Česká zemědělská univerzita - Fakulta lesnická a dřevařská, Praha, 2011



Fakulta lesnická a dřevařská

Legenda

- obec
- říční síť
- hranice zájmového území



CHARAKTERISTIKA PŘÍRODNÍ LESNÍ OBLASTI 34

Plocha: 10 653 ha
Katastrální rozloha: 173 608 ha
Lesnatost: 6,40 %

Přírodní lesní oblast Hornomoravský úval (PLO 34) je vněkarpatská sníženina, která zasahuje z části do České vysočiny a z části do Karpat. Je vyplněna neogenními a kvarténními sedimenty. Z rovinaté polohy vystupují mírně zvlněné terény, kde ploché kupy a hřbety přecházejí táhlými úbočím a svahy do mělkých údolí řeky Moravy. Převažující nadmořská výška činí 185-360 m n. m.

Klimatický ráz této oblasti je značně vyrovnaný. Hojně jsou výsušné větry od J-JV. Území otevřené k jihu je ovlivněno teplejším klimatem, výběžky hřbetů jsou vlhčí a chladnější. Roční průměrná teplota vzduchu se pohybuje 7,5-9 °C, délka vegetačního období činí 155 až 175 dní. Průměrný roční úhrn srážek se pohybuje od 550-660 mm. Podle Langova dešťového faktoru je klima semihumidní. Oblast lze charakterizovat jako teplou, sušší, s dlouhou vegetační dobou, s hojnými jarními přírůstky, což se prolíná do hospodářských opatření.

Lesní vegetační stupně (LVS) jsou v oblasti zastoupeny 1. dubovým (73,4%), 2. bukodubovým (23,4%), 3. dubobukovým (3%) (Burian 1999).

OBECNÉ INFORMACE

Bekyně mniška (*Lymantria monacha* /L./) je polyfágní motýl, jehož housenky jsou schopné způsobit rozsáhlé defoliace v porostech s převahou jehličnanů. Při přemnožení poškozují prakticky všechny hospodářské dřeviny kromě jasanu (*Fraxinus* sp.). V ČR se přemnožuje především v čistých smrčínách, které následkem silných žírů odumírají, a tím způsobuje velké hospodářské škody. Gradace obvykle trvá 3 roky. Po gradaci je riziko napadení porostů velmi nízké, ale postupně se v čase zvyšuje. Další gradace přichází náhle, v čemž spočívá nebezpečnost tohoto škůdce.

V podmínkách silně pokročilých gradací se mniška stává širokým polyfágem se značnou schopností migrace. Za rizikové oblasti je proto třeba pokládat také území, která se v době latence jako riziková nejeví. Mapa vylučuje rizikové oblasti pro samovolný vznik ohniska přemnožení bekyně mnišky v České republice pro období 2012-2015.

Model vznikl na základě podrobných dat LHE získaných od VLS Brdy o výskytu bekyně mnišky z let 1994-1995. Vylíčení rizikových poloh respektuje optimum výskytu mnišky dané geomorfologií v podmínkách ideálních porostních charakteristik pro její vývoj, tedy porostů starších 40 let, s většinovým zastoupením jehličnatých dřevin. Vytvořené algoritmy byly aplikovány na celou Českou republiku. V rámci ČR byly vylíšeny jako nejrizikovější PLO 3, 7, 16. Zvýšený nebo kalamitní výskyt mnišky v těchto PLO je signálem zvýšeného rizika napadení ohrožených porostů v PLO 34. Ohrožené porosty v rámci PLO 34 Hornomoravský úval podrobněji ukazuje mapa.

PRO LESNÍ HOSPODÁŘE

V praxi se stavy mnišky v době latence pravidelně monitorují pomocí feromonových lapačů. Značná migrační schopnost samců, kteří jsou pastí lákáni, však prostorovou představu o distribuci mnišky v porostech velmi ztěžuje a použité kontrolní či obranné mechanismy často nejsou vynakládány efektivně.

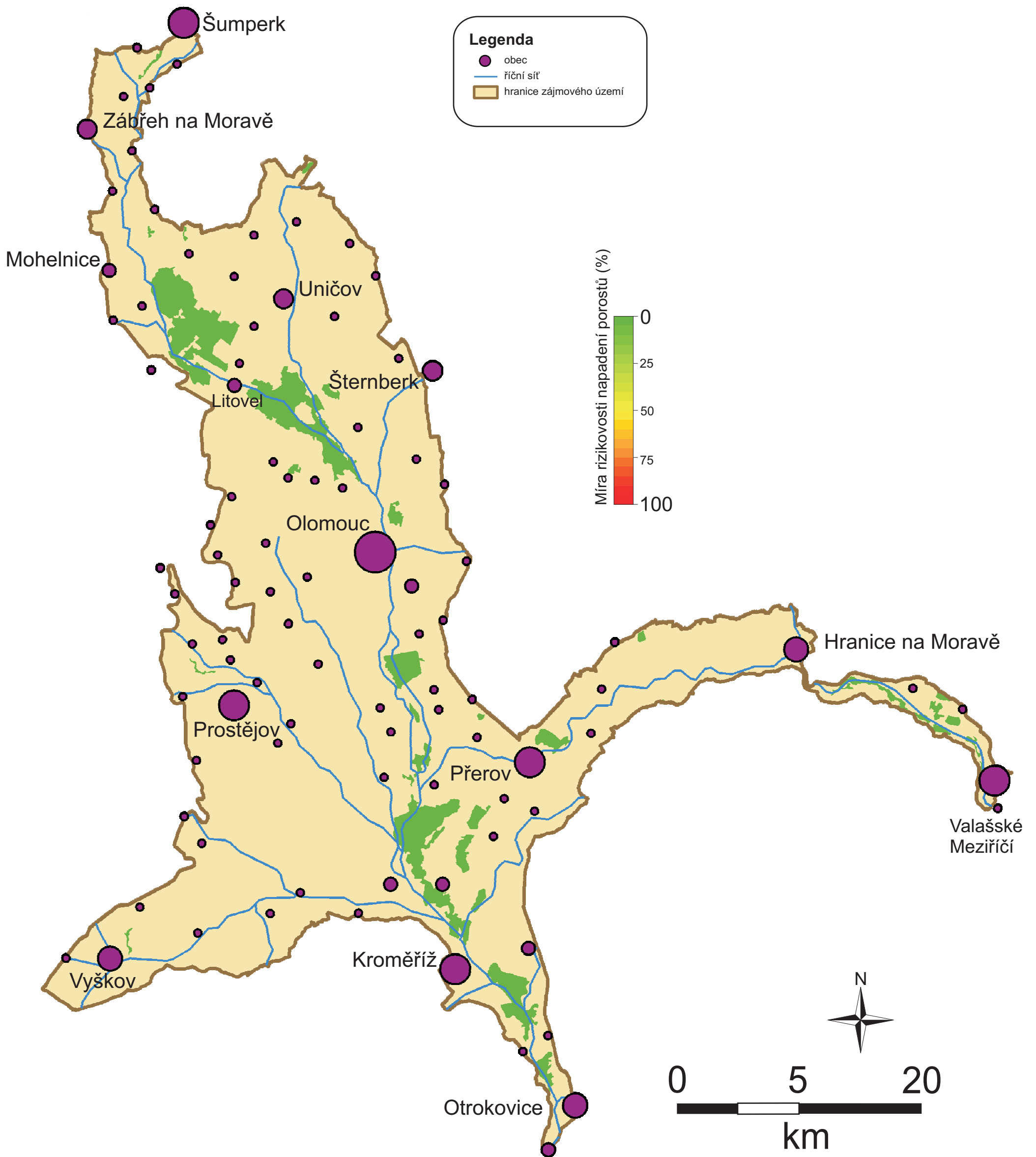
Prezentovaná mapa umožňuje daleko přesnější lokalizaci vhodných porostů pro umístění kontrolních opatření (zejména umístění trusníků a instalace feromonových lapačů). V době pokračující gradace pak může sloužit jako podpůrný nástroj pro přesnou lokalizaci obranných opatření, jakými jsou např. letecké postřiky.

Z hlediska rizika přemnožení doporučujeme sledovat populační stavy mnišky v oblastech s optimálními podmínkami pro vývoj v rámci celé České republiky (PLO 3, 7, 16).

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE DAT

- Burian J. (ed.) 1999: Oblastní plán rozvoje lesů L. O. 34 Hornomoravský úval. Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem-pobočka Olomouc, 203 pp. + 119 pp. příloh.
- Klimatická data v referenčním i budoucích časových obdobích byla zpracována v rámci projektu 6RP EU CECILIA na pracovišti ČHMÚ.
- Mapa lesních porostů je odvozená ze satelitní klasifikace Corine LandCover 2000, EEA 2000.
- Uhlíková H. & Nakládal O. 2010: Historické gradace bekyně mnišky (*Lymantria monacha* L.) na území Vojenského újezdu Brdy. (Historical outbreaks of *Lymantria monacha* L. in the territory of Brdy mountains). Zprávy lesnického výzkumu, 55: 54-58.
- Vanhanen H., Veteli T.O., Päivinen S., Kellomäki S., Niemelä P. 2007: Climate change and range shifts in two insect defoliators: gypsy moth and nun moth – a model study. *Silva Fennica*, 41(4): 621-638.

Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./)
v České republice v roce 2020: PLO 34 - Hornomoravský úval



Rizikové oblasti předpokládaného přemnožení bekyně mnišky (*Lymantria monacha* /L./) v České republice v roce 2030: PLO 34 - Hornomoravský úval

